

## Vyjadrenie a výzva lekárov, psychológov a iných odborníkov ku vplyvu rodovej ideológie na duševné zdravie detí

So znepokojením sledujeme súčasné trendy v politike a časti spoločnosti, ktoré čoraz viac naliehajú na vnášanie rodovej ideológie do škôl<sup>1</sup>. Rodová ideológia okrem iného tvrdí, že nezáleží na vrodennom biologickom pohlaví jednotlivca, resp. že je nepodstatné: každý má mať možnosť vybrať si, kým sa cíti alebo kým si želá sa stať (mužom?, ženou?, inak sexuálne/rodovo odlišným?). Biologické delenie pohlaví na mužov a ženy vraj človeka obmedzuje, lebo vytvára v spoločnosti *rodové stereotypy* zmýšľania a správania, ktoré sa takto „vnucujú“ jednotlivcom a neskôr vedú k diskriminácii. Rodová ideológia si preto nárokuje predefinovať obvyklé chápanie sexuality človeka z biologického a medicínskeho hľadiska na sociálno-kultúrne vytvorený konštrukt **rodu (gender)**, teda na predmet rýdzo subjektívneho vnímania a cítenia seba samého tak, aby si každý mohol „slobodne určiť“, kým je alebo kým chce (rodovo) byť.<sup>2</sup>

Súčasťou tejto ideológie, argumentujúcej svojsky chápanou požiadavkou *rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí*, je vytvoriť takzvanú **rodovú demokraciu**<sup>3</sup>, na dosiahnutie ktorej je ale potrebná *celospoločenská sociálno-kultúrna zmena*. Túto (sociálnoinžiniersku!) zmenu má aktívne zabezpečovať aj štát najprv cez rôzne smernice, deklarácie a stratégie (*soft law*) : keďže tieto myšlienky nemajú priamu podporu v občianskej spoločnosti, boli by ťažko schváliteľné v národných parlamentoch ako zákony (*hard law*).<sup>4</sup> Štátna rodová propaganda má preto v súčinnosti s tretím sektorom, vzdelávacím systémom a médiami zabezpečiť akceptovanie tejto politiky verejnosťou, aby nakoniec mohla byť záväzne kodifikovaná do národného zákonodarstva. Tomu má slúžiť takzvané *rodové scitlivovanie* verejnosti.<sup>5</sup>

Ide o obzvlášť kontroverznú tému, keďže **primárnym cieľom rodového scitlivovania** sú predovšetkým **deti a mládež**. Podľa rodovej ideológie má štát prostredníctvom výučby a výchovy v školách deťom *rozrývať* či *rozkývavať* ich (vrodenným pohlavím danú) rodovú identitu, a to od čo možno najnižšieho veku.<sup>6,1,5</sup> To sa má dosiahnuť najmä vnesením novej, „sexuálne korektnej“ výchovy do školských osnov. Dieťa sa má oboznamovať s rôznymi formami sexuálnych prejavov, aby potom mohlo „slobodne“ posudzovať a hodnotiť diferentné podoby rodovej identity, prípadne sa (neskôr) pre ne „bez predsudkov“ rozhodnúť.

Rodové scitlivovanie v edukačnom procese znamená konkrétne i to, že deti majú pedagógovia vystavovať *rodovo opačným podnetom*. Cez rodovo neutrálne hračky, prezentáciu rodovo opačných vzorcov správania, nabádanie ku skupinovým aktivitám a hrám s výmenou mužských a ženských rol a podobne. Cieľom týchto techník je dieťa „oslobodiť“ od zaužívaných rodových prejavov správania – *rodových stereotypov*, ktoré mohlo získať a osvojiť si z domáceho prostredia. Ide o takzvaný **rodovo citlivý výučbový proces** (gender sensitive education). Jeho zástancovia tvrdia, že škola má poskytovať priestor, kde dieťa môže a má slobodne skúmať svoju sexualitu a rôzne formy sexuálneho prejavu – bez posudzujúceho a „neurotizujúceho“ vplyvu rodičov.

Z odborného, medicínskeho i psychologického hľadiska je **experimentovanie s duševným vývojom dieťaťa** riskantné a nebezpečné (o neetickosti takého počínania ani nehovoriac). Platí to najmä v takej citlivej oblasti, akou je sexualita. O to viac, že pochybné zásahy do prirodzeného vývoja dieťaťa môžu vyvolať neželané duševné poruchy, poruchy správania,

úzkostné stavy, depresie a iné. Ide o experiment, ktorého najväčším rizikom však je, expresívne povedané, *mrzačenie* psychosexuálneho vývoja detí.

Osobitne sa v spojitosti s rodovým scitlivovaním detí otvára otázka vyvolania **poruchy rodovej identity**.<sup>7</sup> Ide o duševnú poruchu (u dospelých sa tradične označovala ako transsexualita), pri ktorej sa biologicky normálne vyvinutý muž cíti byť ženou, resp. biologicky normálne vyvinutá žena mužom. Pri výskyte v detstve dieťa stráca zmysel pre svoju vlastnú rodovú/sexuálnu identitu (chlapec, dievča) a začne prejavovať vzorce správania opačného pohlavia.<sup>8</sup> Významnú úlohu pri vzniku tejto poruchy hrajú práve rodové vzory a podnety v období kritických fáz vývoja mozgu (vpečaťovanie, imprinting<sup>9</sup>) počas detstva a dospievania. Preto experimentovanie s psychosexuálnym vývojom dieťaťa v edukačnom procese – s cieľom pozmeniť jeho „chlapčenské“ či „dievčenské“ vzorce vnímania a správania – predstavuje nezanedbateľné riziko indukcie tejto duševnej poruchy.

**Rodová ideológia – hoci sa usiluje tváriť vedecky – ani zd'aleka nezodpovedá vedeckým kritériám.** Jej teória pripomína skôr akúsi (postmodernistickú) „hru so slovami“<sup>10</sup>, nie serióznu vedeckú argumentáciu a interpretáciu, ktoré by mali byť založené na overených faktoch a dôkazoch (evidence-based). Premisy a radikálne antropologické závery rodovej ideológie sú vedecky nekorektné, nedomyslené a odtrhnuté od reality. V úsilí obhájiť svoje tvrdenia rodoví ideológovia bezdôvodne a bez znalosti veci spochybňujú uznávané vedecké odbory alebo ich poznatky, považujú a označujú ich za „sexistické“. S dešpektom sa dívajú napríklad na význam celého radu biologických disciplín, pohrdlivo hovoriac o „biologizme“. (Evokuje to v nás spomienku na minulé doby, keď sa z ideologických dôvodov genetika či kybernetika označovali za buržoázne, reakčné paveny).<sup>11</sup>

Aj navrhovaný sociálny experiment rodového scitlivovania pri výchove a výučbe detí v školách (*rodovo citlivý výučbový proces*) v podstate neprekračuje metódu vedecky najrizikovejšieho experimentovania „pokusom a omylom“, kde až budúcnosť môže ukázať, že išlo o omyl (podľa stáročnej ľudskej skúsenosti a evolučnej histórie života<sup>12</sup> takmer s istotou o omyl tragický).

Rodová ideológia svoje šírenie a spoločenskú akceptáciu presadzuje nie cez vedecký výskum a oponentúru odbornej obce, ale cez politický lobing v národných a nadnárodných politických štruktúrach. Nekriticky a manipulatívne pritom pretláča *záujmy a ciele* aktivistov predovšetkým určitých menšinových skupín<sup>13</sup> (mimo chodom, aj u nás pri všetkých významných vládnych inštitúciách a pri parlamente aktívne a oficiálne fungujú skupiny rodových ideológov).

**Preto my,**

**predstavitelia a zástupcovia medicínskej, psychologickkej a inej odbornej obce odmietame takéto sociálne experimentovanie s duševným zdravím dieťaťa. Vystavovať dieťa „rodovému scitlivovaniu“, nech už sa koná prostredníctvom vychovávateľov, pedagógov, inštitúcií alebo médií, je z nášho odborného hľadiska neospravedlniteľné.** Každý neprirodzený zásah do vnútorného vývoja dieťaťa v úsilí pretvoriť alebo indoktrinovať ho podľa želania ideológie predstavuje vážnu formu duševného násillia a porušenie medzinárodných konvencií práv dieťaťa. Štát, ako aj celá spoločnosť majú zabezpečovať v celom verejnom priestore, zvlášť v školách a v predškolských zariadeniach prostredie, ktoré bude chrániť krehkú duševnú stabilitu detí počas ich dospievania.

**Žiadame** vládu Slovenskej republiky, aby prijala **konkrétne opatrenia, ktoré zabránia vstupu rodovej ideológie do edukačného procesu**. Iba tak bude štát dôveryhodným partnerom pre rodičov pri výchove ich detí a garantom zdravého výchovného prostredia v edukačnom procese. Prostredia bezpečného pre výchovu detí tak, ako to vyžaduje medzinárodný Dohovor o právach dieťaťa.<sup>14</sup>

**Navrhujeme zabezpečiť tieto konkrétne opatrenia:**

1. Monitorovať pedagogické pomôcky a učebnice pre školy vo vzťahu k ich ideologickému obsahu. Upovedomiť riaditeľov škôl o nevhodných učebniciach. Umožniť rodičom, aby si mohli slobodne zvoliť spôsob sexuálnej výchovy pre svoje dieťa. (Ministerstvo školstva SR).
2. Zabezpečiť vzdelávanie pedagógov vo vzťahu k rizikám rodovej ideológie a ich negatívneho alebo nebezpečného vplyvu na vývoj dieťaťa. Organizovať s týmto cieľom odborné semináre a workshopy. (Ministerstvo školstva SR).
3. Zastaviť štátne financovanie rodových projektov, ktoré sa venujú rodovému scitlivovaniu detí a spoločnosti. (Úrad vlády SR, Ministerstvo zahraničných vecí SR, Ministerstvo práce a sociálnych vecí SR, Ministerstvo školstva SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo financií SR).
4. Šíriť osvetu o rizikách rodovej ideológie pre duševný vývoj detí a mládeže. (Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo kultúry SR).
5. Prijat' účinné legislatívne opatrenia proti páchaniu duševného násilia na deťoch formou verejnej propagácie rodovej ideológie a manipulovaním detí k prijatiu jej postojov. (Národná rada SR).

## ODKAZY

- 1 WHO Regional Office for Europe and BZgA: **Standards for sexuality education in Europe. A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists.** Cologne, Federal Centre for Health Education, BZgA, 2010, 63s. / WHO Regional Office for Europe and BZgA: **Standards for sexuality education in Europe. Guidance for implementation.** Cologne, Federal Centre for Health Education, BZgA, 2013, 76s. / Cviková,J.,Jurášková,J.(eds): **Ružový a modrý svet.** Bratislava, Občan a demokracia a Aspekt, 2003, 290s.
- 2 Butler,J.: **Gender trouble. Feminism and the subversion of identity.** New York – London, Routledge , 1990 (reprint 1999), xxxiii+221s. (Slovenský preklad: **Trampoty s rodom. Feminizmus a podrývanie identity.** Aspekt, 2003, 222s.) *Táto publikácia autorky predstavuje základné dielo rodovej ideológie.*
- 3 **Gender democracy as a goal and an organisational principle** (dostupné na [www.gwi.boell.de/en/2012/01/10/gender-democracy-goal-and-organisational-principle](http://www.gwi.boell.de/en/2012/01/10/gender-democracy-goal-and-organisational-principle)).
- 4 Trubek,D.,Trubek,L.G.: **Hard and soft law in the construction of social Europe: the role of the open method of coordination.** European Law Journal, 11/3 (2005), s.343-364.
- 5 Joerger,C.,Taylor,E.(eds): **Gender sensitivity – a training manual for sensitizing educational managers, curriculum and material developers and media professionals to gender concerns.** UNESCO (printed in France), 2004, 203s.
- 6 Kiczková,Z.: Ružový a modrý svet – čítanie pre kvalifikáciu z rodovej problematiky. In ASPEKTin – feministický webzín . ISSN 1225-8982. Uverejnené 25. Októbra 2005. *Na ilustráciu z tohto článku citujeme: „... demokracia v spoločnosti nemôže existovať bez rodovej demokracie a rodovej rovnosti. Jedným z prvých krokov na ceste k nej je oslabovanie a odstraňovanie rodových stereotypov všetkými možnými prostriedkami, a to už v skorom, detskom veku. ... Publikácia (rozumej Ružový a modrý svet) sa zameriava na „cieľovú skupinu“ – dievčatá a chlapcov, čím chce ešte viac zdôrazniť, aké dôležité je začať s rozkývaním a spochybňovaním rodovej stereotypizácie a jej negatívnych dôsledkov už v prvých fázach socializácie.“* (Dostupné na [http://www.aspekt.sk/aspekt\\_in.php?content=clanok&rubrika=21&IDclanok=151](http://www.aspekt.sk/aspekt_in.php?content=clanok&rubrika=21&IDclanok=151))
- 7 **Gender identity disorder** – pozri oficiálne klasifikačné systémy duševných porúch: ICD-10 (v SR platí záväzne), DSM-IV-TR (americký klasifikačný systém z r.2000); v najnovšom americkom klasifikačnom systéme DSM-5 (z r.2013) má táto porucha názov **gender dysphoria** (rodová dysfória).  
**ICD-10:** The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders – clinical descriptions and diagnostic guidelines. Geneva, World Health Organization, 1992, 362s.  
**DSM-IV-TR:** American Psychiatric Association: Diagnostic and statistical manual of mental disorders. Fourth edition, text revision. Washington,D.C., American Psychiatric Association, 2000, 943s.  
**DSM-5:** American Psychiatric Association: Diagnostic and statistical manual of mental disorders. Fifth edition. Washington,D.C., American Psychiatric Association, 2013, 947s.
- 8 Ide o poruchu rodovej identity v detstve (**gender identity disorder of childhood**), resp. podľa DSM-5 o rodovú dysfóriu u detí (**gender dysphoria in children**). Podľa epidemiologických zistení jestvuje istá kontinuita vo vývoji tejto poruchy a jej pretrvávajúca do adolescencie a dospelosti: u rodených mužov je to do 30%, u rodených žien až do 50% prípadov; okrem toho 63-100% rodených mužov a 32-50% rodených žien sa v dospelosti identifikuje homosexuálne (no keďže homosexualita nie je klasifikovaná ako porucha, tak sa vlastne „uzdravila“) – pozri k tomu DSM-5 (cit. vyššie), s.455.
- 9 Pozri k tomu napr. Ridley,M.: **Nature via nurture: genes, experience, and what makes us human.** New York, HarperCollins, 2003, 326s.
- 10 Postmodernistickí autori a filozofi (napr. Foucault, Derrida, Lacan) píšú takmer nezrozumiteľne, pozri o tom napr. Koukolík,F.,Drtilová,J.: **Život s deprivanty II – Základy stupidologie.** Praha, Galén, 2002, s.225-233. Nositeľ Nobelovej ceny za fyziku Steven Weinberg pri čítaní postmodernistického textu poznamenal: „Nemám vôbec žiadny nápad, čo by to mohlo znamenať.“ – pozri Weinberg,S.: **Tváří v tvář. Věda a její intelektuální protivníci.** Praha, Aurora, 2004, s.135-157.

Poznamenávame, že viacerí „teoretici“ rodovej ideológie, špeciálne aj J. Butlerová (pozri odkaz <sup>2</sup>) na spomenutých postmodernistických autorov nadväzujú, inšpirujú sa nimi (a svojím spôsobom k nim patria)

11 Kritický pohľad zasväteného a renomovaného vedca možno nájsť v: Pinker, S.: **The blank slate. The modern denial of human nature.** New York, Penguin Books, 509s. Upozorňujeme zvlášť na kapitolu venovanú problematike gender (s. 337-371), kde sa poukazuje aj na nedostatočnú kredibilitu „teórie ružového a modrého sveta“ (pink-and-blue theory), s. 346-350.

O tom, že problematika gender sa dá sprostredkovať aj bez apriórneho skresľovania rodovou ideológiou, svedčí napr. kniha, ktorá pred časom vyšla v českom preklade - Lippa, R.A.: **Pohlaví: příroda a výchova.** Praha, Academia, 2009, 432s. (orig. Gender, nature, and nurture, 2005).

12 Máme na mysli tú neobyčajne dôležitú súčasť evolúcie života, ktorá súvisí s objavením sa pohlavného rozmnožovania a pohlavného výberu. Vo vede o evolúcii to predstavuje líniu, ktorej počiatky formuloval už Darwin (pozri Darwin, Ch.: **O pohlavním výbere.** Praha, Academia, 2005, 470s.) a pokračuje dodnes (prehľadne pozri napr. Ridley, M.: **Červená královna. Sexualita a vývoj lidské přirozenosti.** Praha, Portál, 2007, 316s.).

13 Pozri napr. **Jogjakartské princípy.** Bratislava, Úrad vlády Slovenskej republiky, 2011, 42s. (dostupné na [www.vlada.gov.sk/data/att/1829\\_subor.pdf](http://www.vlada.gov.sk/data/att/1829_subor.pdf)) - v angl. origináli **Yogyakarta principles: Principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity** (dostupné na [www.rfsl.se/public/yogyakarta\\_principles.pdf](http://www.rfsl.se/public/yogyakarta_principles.pdf)). Ďalším (nadväzujúcim) dokumentom je **An activist's guide to the Yogyakarta principles**, 146s. (dostupné na [https://iglhrc.org/sites/default/files/Activists\\_Guide\\_Yogyakarta\\_Principles.pdf](https://iglhrc.org/sites/default/files/Activists_Guide_Yogyakarta_Principles.pdf)).

14 **Deklarácia práv dieťaťa** (vyhlásená v OSN r. 1959 a ratifikovaná SR v r. 1990) v bode 2. hovorí: „*Dieťaťu sa má dostať zvláštnej ochrany a treba mu zákonmi a inými prostriedkami zabezpečiť, aby sa v slobodných a dôstojných podmienkach zdravým a normálnym spôsobom vyvíjalo telesne, duševne, mravne, duchovne a sociálne. Pri prijímaní zákonov hlavným hľadiskom majú byť najvladnejšie záujmy dieťaťa.*“

---